

A katasztrófavédelmi hatósági feladatokat támogató rendszerek alkalmazási lehetőségei¹

Application possibilities for systems supporting the tasks of disaster management authorities

Lakatos Bence

Dr. t.ú. hadnagy
Nemzeti Közszerződési Egyetem,
Rendészettudományi Kar
dr.lakatos.bence@katved.gov.hu

Vass Gyula

Dr. habil. egyetemi docens,
ny. t.ú. ezredes
Nemzeti Közszerződési Egyetem,
Rendészettudományi Kar
vass.gyula@uni-nke.hu

Teknős László

Dr. PhD. adjunktus, t.ú. százados
Nemzeti Közszerződési Egyetem,
Rendészettudományi Kar
teknos.laszlo@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: Napjainkban a digitalizáció szinte minden ágazatban és iparágban lehetőséget kínál a fejlődésre. A szerzők elemzik az állami és önkormányzati közigazgatás modernizációját, bemutatják az elektronikus közigazgatás előnyeit és hátrányait. Megvizsgálják a katasztrófavédelmi hatóságok jelenlegi helyzetét, összegyűjtik és értékelik a jelenlegi elektronikus szoftvereket, összehasonlítják azokat egymással, és a következtetések alapján javaslatokat tesznek azok fejlesztésére.

Módszertan: A szerzők a vonatkozó szakirodalmakat képviselik a közigazgatás korszerűsítésének bemutatására, megmutatva azok előnyeit és hátrányait, és értékelik a főbb források eredményeit. A szerzők összegyűjtik a hatóságok munkájában használt elektronikus szoftvereket és eszközöket, majd elemzik azokat, megvizsgálják összefüggéseiket, és az elemzés után táblázatban mutatják be a jellemzőiket. Eredményeik alapján javaslatokat tesznek a további fejlesztésekre.

Megállapítások: A katasztrófavédelem által használt meglévő szakrendszerek egyre hatékonyabbá válnak a katasztrófavédelmi hatóságok ügyintézésében. A teljes körű elektronikus közigazgatás megvalósításához azonban még mindig elengedhetetlen a rendszerszintű hardver- és szoftverfejlesztések végrehajtása.

¹ A mű a TKP2020-NKA-09 számú projekt keretében, a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a Tématerületi Kiválósági Program 2020 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

Érték: Az elektronikus közigazgatás fejlesztése és alkalmazása napjainkban a kialakulni látszó energiaválság és humán erőforrás problémák miatt felértékelődik.

Kulcsszavak: e-közigazgatás, katasztrófavédelem, szakrendszerek, Ipar 4.0

Abstract

Aim: Today, digitalisation provides opportunities for growth in almost every sector and industry. The Authors analyse the modernisation of state and local public administration and present the advantages and disadvantages of eGovernment. They examine the current situation of disaster management authorities, collect and evaluate the current electronic software, compare them with each other and make recommendations for their improvement on the basis of their conclusions.

Methodology: The authors represent the relevant literature on the modernisation of public administrations, showing their advantages and disadvantages, and evaluate the results of the main sources. The authors gather together the electronic software and tools used in the work of public administrations, analyse them, examine their interrelationships and, after the analysis, present their characteristics in a table. Based on their results, they make proposals for further improvements.

Findings: The existing specialised systems used by disaster management are becoming increasingly efficient in the administration of disaster management authorities. However, systemic hardware and software improvements are still essential to achieve full eGovernment.

Value: The development and deployment of eGovernment is nowadays enhanced by the emerging energy crisis and human resource challenges.

Keywords: e-governance, disaster management, specialist systems, Industrial 4.0

Bevezetés

Napjainkban a nemzetközi viszonylatban kialakuló kihívások következtében egyre jelentősebb feladat hárul a Magyarországon működő hivatásos katasztrófavédelmi szervezetrendszer állományára, ezen belül is az egyre jelentősebb hatósági tevékenységet folytató szakemberekre.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetrendszer keretein belül a hatósági feladatokat ellátó szakemberek tevékenysége során kiemelt szerepe van azok összehangolásának és az informatikai, technikai háttértámogatásuk fejlesztésének.

A humán erőforrás-gazdálkodás/menedzsment egy szervezet hatékonyságát növelheti, jelen esetben pedig a szerzők kutatása során a katasztrófavédelem által használt és használni kívánt, elsősorban a hatósági feladatokat végzők, másodsorban pedig a beavatkozó állomány által használt informatikai eszközök és alkalmazások, rendszerek összehasonlítására és ismertetésére, a későbbiekben pedig ezek esetleges fejlesztési lehetőségeire egy végrehajtási javaslat kidolgozására kerül sor. Az alkalmazott szakrendszerek szerepe és tulajdonságai alapvetően határozzák meg a hatósági feladatokat ellátó ügyintézők hatékonyságát, hiszen az adminisztratív feladatokra fektetett idő csökkentése által időtartalmuk képezhető (Lakatos & Teknős, 2019). A szakrendszerekkel kapcsolatos folyamatos fejlesztési lehetőségek vizsgálata elengedhetetlen ahhoz, hogy az e-közigazgatás eszközrendszerével a digitális állam megvalósulhasson (Ércs & Vass, 2022).

Az elektronikus ügymenetek fejlődése

Az ipari forradalmak jelentős mozgatórugója volt az információk gyűjtése, feldolgozása általi hatékonyságnövelés megteremtése, ezek jelentős hatást gyakoroltak az adott korszak technológiai, társadalmi, gazdasági és szervezeti berendezkedésére is. Az ipari forradalmak nemcsak a magán-, hanem a közszektor térbeli és regionális fejlődésére egyaránt jelentős hatást gyakoroltak. Megállapítható, hogy az elmúlt évtizedben elkezdődött az előttünk kibontakozó, döntően az információ tudásalapú felhasználása által az ipar jelentős digitalizációjára épülő, jelenleg is folyamatban lévő negyedik, de egyes tudományos megközelítések szerint már az ötödik ipari forradalom. A negyedik ipari forradalom zajlik a ma közigazgatásában, mely információs fejlődési hullám középpontjában a kiber-fizikai rendszerek rohamos ütemű fejlesztése és fejlődése áll, ezt nevezük Ipar 4.0-nak. Az újkori ipari forradalom keretében az egyre csökkenő nyersanyagok, a bekövetkező szélsőséges demográfiai változások, a szakemberhiány, a világméretű versenyhelyzetek, a specializáció és egyedi megrendelői igények, valamint az erőforrás allokáció vehetők figyelembe. Ezek mind olyan kihívásokat generáltak, melyek jelentős fejlesztési és innovációs kényszerhelyzetet teremtettek a piac szereplői részére. A 21. század harmadik évtizedében pedig olyan kihívásokkal és újszerű problémákkal néz szembe az emberiség, mint a globális méretű járványok, az energiaválság, a globális piaci hálózati lánc instabilitása. A rendszerek sérülékenyek, sebezhetőek, hiszen nagy a külső körülményekben történő változóknak való kitettségük. Ezért az Európában is több évszázad alatt kialakult és megszilárdult közigazgatási eljárásrendek és módok,

gyakorlatok a harmadik évezredben egyfajta új paradigmaváltás következtében kerülnek megreformálásra. Az elektronikus, vagyis e-közigazgatás (e-government, e-governance) napjainkban egyre gyakrabban használt kifejezést takar. Maga az e-közigazgatás interdiszciplináris területté nőtte ki magát, mivel több tudományterület is foglalkozik vele, illetve az általa célzott elvek hídként kötik össze a tudományterületeket (Árva, 2017). A célok meghatározása előtt a közigazgatási szervezetrendszer alapvető funkciójának definiálása szükséges, mely a törvényhozó szervek által meghatározott feladatok közhatalommal és egyéb szervezetszabályzó eszközökkel történő végrehajtását, megvalósítását (jogalkotás, jogalkalmazás, végrehajtás/szervezés) jelenti. Az elektronikus közigazgatás célja, hogy az állami és önkormányzati igazgatást modernizálja a biztosított hatósági és ügyféloldali informatikai rendszerek megteremtése, valamint a részt vevő szakemberek és ügyfelek megfelelő tájékoztatása és az érintettek folyamatos képzése által.

„Az e-közigazgatást egyfajta olyan szemléletmóddal és eszközrendszerrel tudnánk jellemezni, melynek célja az állam- és önkormányzati igazgatás modernizációja. Le kell szögeznünk, hogy ez a modernizáció sohasem fogja azt jelenteni, hogy a közigazgatás emberek nélkül hatékonyan működtetethető lenne, illetve a gépi döntéshozatal szigorú szabályozók és keretek között valósítható meg” (Lakatos, 2021). A közigazgatás elektronikussá tételéhez hozzátartozik az, hogy a rendszerek megalkotásakor a hatékonyság mint cél jelenjen meg. Ez megvalósulhat a már meglévő ügymenetek átszervezésével, racionalizálásával és bizonyos infokommunikációs, informatikai eszközök rendszeresítése és alkalmazása által is.

Az elektronikus közigazgatás definíciója a következők szerint határozható meg: *„Az e-közigazgatás a közszféra kapcsolatrendszerének tudás alapú átalakítását és racionalizált, szolgáltató jellegű újraszervezését jelenti, az infokommunikációs technológiai alkalmazások közműszerű használata révén”* (Budai, 2014).

A közigazgatás feladata az elmúlt évszázadok során jelentős mértékben nem változott, hiszen lényegét tekintve az adatok feldolgozásával, előállításával, valamint azok bizonyos ideig tartó tárolásával foglalkozott. Korábban a jelentős mennyiségű papír feldolgozásával járó módosított hely- és eszközigenyes volt. Az iratok tárolásához nagy méretű irattárak fenntartására volt szükség. Az e-közigazgatás input és output adatkezelésében jelentős előny rejlik, hiszen az adatok kereshetősége, az eszközigeny, a tárolási méretek és a hozzákapcsolódó logisztikai tárgyak száma és költsége is rendszerszinten jelentős megtakarításokkal jár. Az 1. számú ábra azt kívánja szemléltetni, hogy milyen előnyei és hátrányai vannak az elektronikus közigazgatásnak:

1. számú ábra: Az elektronikus közigazgatás előnyei-hátrányai

ELŐNY	HÁTRÁNY
NÖVEKVŐ HATÉKONYSÁG (az információ megosztása, azonnali elérése következtében)	BONYOLULT FELÜLET (az átláthatatlan informatikai felület következtében az információk elvesznek, idősebb korosztály számára nehézkes kezelés)
GAZDASÁGOSSÁG (a papírmentes eljárásokból és az ügyfelek fogadásából eredő állami megtakarítás)	FIZIKAI KAPCSOLAT HIÁNYA (az ügyfél és az ügyintéző közötti hivatalos helyiségben történő személyes, közvetlen emberi kapcsolat elvész)
GYORSASÁG (a rendelkezésre álló szolgáltatások azonnal igénybe vehetők)	
ÁLLANDÓ HOZZÁFÉRÉS (a rendszerekhez, automatizált rendszerek esetében ügyintézési lehetőség)	
EGYSZERŰSÉG (a rendszerek átlátható felületen, kényelmesen, helyváltoztatás nélkül igénybe lehet venni)	

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Az 1. számú ábrát elemezve is jól látható az, hogy az e-közigazgatás sokkal több és nagyobb volumenű előnyökkel jár, mint hátrányokkal. A hátrányok között szerepel többek között az ügyfél és ügyintéző közötti személyes kapcsolat elvesztése, illetve az információk nehézkes megtalálása. A második hátrányt az elmúlt évek során felmerült világjárvány okozta kihívásokkal szemben előtérbe kerülő technikai megoldások alkalmazása csökkentheti, hiszen a különböző beépített videó kamerával rendelkező mobiltelefonok, számítógépek korában lehetőség van arra, hogy videokonferenciás ügyintézésen vegyen részt az ügyfél, akár nem egy, hanem több társhatóság (supervisor) közös közreműködése által is. Az információk nehézkes megtalálásának kezelése érdekében pedig szükséges az ügyfelek véleményének kikérése és a minél egyszerűbb, átláthatóbb felületek biztosítása, valamint a hozzájuk kapcsolódó fényképes, videós illusztrációkkal ellátott felhasználói kézikönyvek elérhetővé tétele.

A modern katasztrófavédelem hatósági feladatai

A katasztrófavédelem tekintetében korábban három, de mára már inkább öt nagy szakterület, így a tűzvédelmi, a polgári védelmi, az iparbiztonsági, a vízügyi és a kéményseprőipari területeken egységes, összefonódó jelleggel jelennek meg a hatósági feladatok és intézkedési jogosultságok (Teknős, 2020). A katasztrófavédelem szervezeti rendszerére vonatkozó legfontosabb előírásokat tartalmazó jogforrásoknak tekinthetők a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó

egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII., és a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvények. Ezek együtt határozzák meg a tűzvédelemre, a tűz megelőzésre, a tűzvizsgálatra és a többi katasztrófavédelmi hatósági tevékenységre vonatkozó jogszabályi előírásokat.

Az állami feladatbiztosítás tekintetében a katasztrófavédelem szakterületei között az egységes tűzvédelmi rendszer kialakítása érdekében szükség van az egyes jogforrásokban megjelenő szabályzókra, valamint az országos szinten megalkotott utasításokra, intézkedésekre (Kátai-Urbán, 2015).

A közhatalmi jogosultságok alkalmazására minden esetben valamilyen felhatalmazásra van szükség, ezek elsősorban törvényi, másodsorban egyéb jogforrás által biztosítottak. Ezen felhatalmazások alapján gyakorolják a jogosultságokat a hatósági területen a helyi, a területi és az országos szinteken szerveződő, meghatározott illetékességgel és hatáskörrel rendelkező hivatásos katasztrófavédelmi szervezeti egységek.

Különböző elvek mentén van lehetőség a hatósági feladatgyakorlás rendszerbe foglalására, így csoportosítani lehet aszerint, hogy egy meghatározott ügy tekintetében ellenőrzést végez, a hatóság érdemi döntést hoz, illetve egyéb eljárási cselekmény keretében végzést bocsát ki, ami a határozati döntésformával lesz megfelleltethető. Az előbbieket meghatározása esetében elmondható, hogy ezek az eredeti hatósági jogalkalmazói szerepben lefolytatott eljárások. Ezekon kívül speciális eljárásként meghatározhatók a szakhatósági eljárások, amelyek tekintetében állásfoglalást kell kialakítani az érintett engedélyező hatóság számára, hiszen szakkérdésben az érintett hatóság megkeresésére jár el a hatóság mint szakhatóság.

Egyéb speciális hatósági feladatok is ismertek, melyek olyan egyedi hatósági nyilvántartások vezetését foglalják magukban, amelyek alapját képezhetik a megfelelő kérelmek kitöltése útján az ügyfelek részére történő hatósági igazolványok, illetve hatósági bizonyítványok kiadásának. Megállapítható, hogy a hatósági tevékenységek közül a megelőzés centrikus célok biztosítása érdekében kiemelt szerepet kap a hatósági ellenőrzés és felügyelet rendszeres és hatékony végrehajtása.

A tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bíróságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról szóló 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet rögzíti azon ügyköröket, melyekben a meghatározott országos, területi és helyi szinten szerveződő katasztrófavédelmi szerv lesz a hatáskörrel, valamint a katasztrófavédelmi kirendeltségek illetékességi területéről szóló 43/2011. (XI. 30.) BM rendelet alapján illetékességgel rendelkező hatósági feladatokat ellátó szervezeti egység.

A sorra bekövetkezett jogszabályi változások alapján az egységes katasztrófavédelmi rendszer jellemzője a hármasság, mely magában foglalja a prevenciót, a védekezést és a helyreállítást (Vass, 2017). Ezek egyben célok is, melyek alapján szükség volt a szervezeti egységek megfelelő kialakítására. Elmondható, hogy valamennyi szakterület kiemelt felelősséggel járó feladatok ellátását folytatja (Hábermayer, 2020). A kiemelt feladat hatékony végrehajtásához elengedhetetlen, hogy a szakterületek a gyorsaság és a hatékonyság képességével rendelkezzenek. Ezek a képességek hozzájárulnak ahhoz, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetrendszer integráltsága garantálhatóvá váljon.

A szakterületek között a tűzvédelmi szakterület különlegesnek mondható területére vonatkozó jogi előírások szerinti feladatok közül az alábbiak emelhetők ki: engedélyező hatóságként a kérelmeknek megfelelően a jog/jogok gyakorlásához hozzájárul, akadályoztatása esetén az akadály elhárításán dolgozik, ennek érdekében folyamatos ellenőrzési feladatokat lát el, és amennyiben a szükséges és arányos szankciók alkalmazását követően se állt helyre a jogszerű állapot, úgy élhet a tevékenység gyakorlásának megtiltásával. Mindezekon kívül a tűz esetek vonatkozásában tűzvizsgálati eljárást folytat, valamint az ügyfelek kérelmére hatósági bizonyítvány kiállítását végzi. Minden esetben elmondható, hogy a közérdek maradéktalan biztosítása az, aminek a garantálása érdekében erga omnes dönt a hatóság valamilyen jog vagy kötelezettség megállapításáról. A hatósági tevékenységgel kapcsolatos feladatok, hatáskörök jogszerű alkalmazása eszköznek tekinthető, melyek célja minden esetben a biztonság megteremtése.

A hatékonyság növelésének kell a legfőbb céljának lennie a hatósági feladatot ellátóknak, melyhez eszközként rendelkezésre állnak a már ismertett hatósági aktusok és a kapcsolódó jogintézmények, melyek háttértámogatása megvalósulhat az e-közigazgatás adta rendszerek által (Kátai-Urbán, 2014). A hatósági munkavégzés során a közösségi média és az IoT (Internet of Things) eszközök, valamint az infokommunikációs eszközök előtérbe fognak kerülni, hiszen a preventív munkavégzés során a leggyorsabb és leghatékonyabb felületek alkalmazására van szükség.

A már említett ipari forradalom által generált elektronikus közigazgatás megjelenése és térhódítása magával hozta azt, hogy a rendvédelem területén eddig alkalmazott és benne a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet munkáját is támogató rendszerek, ügymenetek változása következzen be. A változásra jellemző a komplex, tudásalapú működési metodika megteremtése, melyek mentén a meglévő rendszerek frissítésre, valamint az új rendszerek megalkotásra kerülnek. Az európai uniós követelményeknek, a jogszabályi környezetnek, valamint a piaci szereplők által követelt elvárásoknak megfelelően az Ipar 4.0 keretein belül egyfajta gyors ütemű fejlődés figyelhető meg a közigazgatás

területén alkalmazott közigazgatási rendszerekben. Ezek a közigazgatáson belül található rendvédelmi szervek, így a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet munkájában is jelentős változásokat eredményeztek. A változások között szerepel az eddig megszokott papíralapú irattározás elektronikusra történő cseréje, illetve az elektronikus kapcsolattartásra kötelezetek számára a „papírmentes” ügyintézés megjelenése, valamint a természetes személyek részére az eljárások során az elektronikus kapcsolattartás módjának választási lehetősége. Az adatrögzítő programok az adatok statisztikai feldolgozásához is egyfajta elektronikus felületet biztosítanak. A fejlődés látható, bár még nem teljes, mivel mind az adatrögzítő programokhoz szükséges adatok, mind az irattározandó anyagok között még sok papíralapú alapidokumentum található, melyek digitalizációja által valósul meg az elektronikus felületen történő egyéb munkafolyamatok végzése (Nemeslaki, 2018).

Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvényben foglaltaknak megfelelően a katasztrófavédelem szervezetrendszer 2018. január 1. napjától biztosítja az ügyfelek számára az elektronikus ügyintézés lehetőségét. A felhasználók mint ügyfelek számára szükséges, hogy az e-közigazgatás és benne a katasztrófavédelem is egyszerűen és hatékonyan kezelhető elektronikus ügyintézésre szolgáló felületet dolgozzon ki, mivel így valósíthatók meg az információs társadalom céljai.

A fentiek alapján meghatározható, hogy az e-közigazgatásnak a katasztrófavédelmi szervezetek terén történő megvalósítását két irányból kell vizsgálni, illetve biztosítani. Az egyik a szervezeten belüli egységek, azaz a hatóság munkájának az eredményességét javító eszközök és programok útján. A másik pedig az ügyfelek és a katasztrófavédelem mint a lakosság és a gazdálkodók, valamint a szervezet közötti kapcsolattartás az ügyintézés szempontjából kialakított hatékony felületen keresztül történik.

A hatósági munka során alkalmazott elektronikus szoftverek és eszközök bemutatása, alkalmazása

A jelenleg zajló gazdasági, információs, technológiai fejlődési tendenciának köszönhetően a közigazgatás és azon belül is a hivatásos katasztrófavédelem szervezetrendszerében dolgozó szakemberek a munkájuk során jelentős számú számítástechnikai programot, szoftvert és eszközt használnak annak érdekében, hogy a lakosság és a gazdálkodók számára minél magasabb szinten tudják garantálni a biztonságot, így ezek a káresemények és a katasztrófák megelőzésében, illetve a védekezésben és a károk felszámolásában jelentős szerephez jutnak.

Az egyre növekvő hardver igényekkel rendelkező szoftverek azok, amelyek a megnövekedett erőforrásigényhez szükséges mértékű informatikai eszközmernizációt kívánnak meg. A katasztrófavédelemnél jelenleg szervezeti szinten használt eszközök a közigazgatásban elvárt szintű hardveres támogatással bírnak, illetve az egyre bővülő e-közigazgatási kihívásoknak minden téren meg tudnak felelni. Ennek ellenére a különböző innovatív megoldások informatikai területen történő alkalmazása és a háttértámogatás folyamatos fejlesztésének a biztosítása elengedhetetlen ahhoz, hogy ellensúlyozni lehessen a biztonság növelése érdekében a közigazgatásban felmerülő munkaerő hiányát. A munkaerőhiány csökkentése érdekében az állomány feltöltéséhez pedig elengedhetetlen a fiatalok elvárásainak megfelelően a modern informatikai alkalmazások növelése a rendelkezésre álló rendszerek hatékonyságának a javítása által. A rendelkezésre álló rendszerszinten alkalmazott programok tulajdonságait tekintve szükséges, hogy stabilak és megbízhatók legyenek, illetve ezek egyfajta integrált infokommunikációs eszközökként biztosítsák az állandó hozzáférhetőséget.

A hivatásos katasztrófavédelem szakterületei által végrehajtott hatósági feladatok elvégzése során jelenleg is alkalmazott informatikai eszközök és szoftverek ismertetésére és a felhasználási lehetőségük bemutatására a következőkben kerül sor.

Hatósági Adatszolgáltatási Rendszer

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetrendszer országos, területi és helyi szintjén feladatokat ellátó hatósági szakemberek a Hatósági Adatszolgáltatási Rendszert, azaz a HADAR-t vezetik az ellenőrzések, a szemlék és a hozzájuk kapcsolódó hatósági eljárások tervezése, rögzítése és nyilvántartása, valamint a statisztikai adatok gyűjtése érdekében. A rendszer célja, hogy az egyes ellenőrzések esetében megtartott eljárási cselekmények, illetve az azokon feltárt hiányosságok és a velük szemben alkalmazott szankciók a rendszerben kereshetők, nyomon követhetők legyenek. A rendszer az Online KAP rendszer részeként működik, mely még több információt tartalmaz, így segítve a hatósági ügyintézését (Lakatos, 2021).

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF) egységes online Katasztrófavédelmi Adatszolgáltató Program (KAP Online) részeként integrálta a HADAR-t, mely 2013. január 1-je után a hatósági feladatok ellátásában áll a hatóság rendelkezésére, területét tekintve különböző modulokra osztható módon (Mógor, Mészáros & Angyal, 2014). A rendszer nem minősül kapcsolattartásra szolgáló rendszernek, abban adatok rögzítésére van lehetőség, adatok továbbküldése más rendszer vagy felhasználó részére nem biztosított.

A rendszerhez hozzátartozik egy „Objektumok feltöltése térképre” megnevezésű felület a hatósági adatszolgáltatási modulon belül, mely elvezet egy térinformatikai modulhoz is. Ennek célja, hogy a műveletirányítási terv adatlapok térképi mellékleteinek adattartalmához a szükséges információkat szolgáltatassa. Hatósági oldalról jelen modulban rögzíteni lehet az ellenőrzés alá vont létesítmény pontos helyét, nevét, székhelyét vagy esetleges telephelyét, illetve rögzítendő a cég adószáma vagy cégjegyzékszám is. A térképes térinformatikai rendszer nagyon pontosan képes meghatározni az adott létesítmény, objektum helyzetét, viszont a rögzített adatok pontosságával kapcsolatban hibaként merül fel, hogy a közhitelesnek minősülő cégjegyzékkel nem képes a kommunikációra, közvetlen adatátételésre, így előfordulhatnak pontatlan adatokkal történő rögzítések, illetve kettősségek is. Az egyéb rendszerek közötti kommunikációt elősegíthetik a természetes és jogi személyek azonosítására szolgáló adatok is, melyek szintén a hatékonyságot szolgálják. A rendelkezésre álló KAP Online és a HADAR modul adatszolgáltatási rendszer célja, hogy naprakész információkkal lássa el és szükség esetén gyors adatszolgáltatások elkészítéséhez nyújtson kellő információt a hivatásos katasztrófavédelem szervezeti egységei számára. A hatósági adatszolgáltatás esetében lehetőség van arra, hogy bizonyos paraméterek megadásával szűrések kerüljenek végrehajtásra. Ilyen szűrési feltétel lehet a szakterületre (fogyasztóvédelem, iparbiztonság, polgári védelem, tűzvédelem, piacfelügyelet, vízügy), az ellenőrzés típusára, tárgyára, tervezettségére, az előzmények vizsgálatára, az ellenőrzés dátumára (konkrét/intervallum). Emellett az ellenőrzést végző beosztása szerint, továbbá a szervezetre, megyére, kirendeltségre, valamint a helyszín típusára és a szabálytalanságok számára is optimalizálható a keresés. Az elvégzett lekérdezés esetében a megfelelő részletességű kimutatás készítése érdekében beállítható a teljes lista, a mennyiség és az összeg. A rendszer képes arra is, hogy bizonyos paraméterek közötti összefüggések mentén összetett statisztika is készíthetővé váljon a mennyiség, illetve az összeg esetében, ez az úgynevezett 2D beállítási lehetőség választása esetén alkalmazható. A mennyiség 2D típusát választva a kiválasztott kategóriamező szerinti lebontásban kerül kimutatásra a szűrési feltételeknek megfelelő adatlapok száma, illetve összeg 2D esetében a szűrt eredményhalmaz a kiválasztott kategória szerint csoportosítva, a kívánt számmező összegzésével kerül kimutatásra az adat. Példaként említve a tűzvédelmi hatósági feladatok során fontos információt tartalmaz a tűzoltói adatszolgáltatási és az adatlapok lekérdezése modul is, melyeken belül a káreseti adatlapokat, szer adatlapokat, illetve a vonulások során keletkezett információkat a hatóság tudja egy esetleges eljárása során felhasználni a szükséges döntések meghozatala érdekében.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél a HADAR mellett megjelent a Robotzsaru NEO (RZS NEO). Ez a rendszer tulajdonságát és felhasználói lehetőségeit tekintve egyfajta integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszerként arra szolgál, hogy a hatósági feladatokat ellátók számára megkönnyítse az ügyviteli feladatok elvégzését (Sütő, 2016). Az RZS NEO az elmúlt évek során több kisebb-nagyobb fejlesztésen ment keresztül. Ilyen fejlesztés volt az RZS Signer modul is, melynek segítségével az elektronikus másolat feldolgozását, hiteles elektronikus másolattá alakítását az RZS NEO rendszer végzi. Ennek működésével kapcsolatosan tartalmaz információt a hivatásos katasztrófavédelmi szervek másolatkészítési szabályzatáról szóló 6/2018. számú BM OKF főigazgatói intézkedés.

A fejlesztést követően az RZS NEO már képessé vált arra, hogy a papíralapú dokumentumokról hiteles elektronikus másolatot készítsen. Ez a modul a hatósági munka végzése során azt jelentette, hogy a kérelemre vagy hivatalból induló eljárásoknál papír alapon benyújtott iratokat, illetve a papír alapon felvett jegyzőkönyveket a rendszer képessé vált hitelesített módon digitalizálni. Jelen fejlesztés pedig egyértelműen segítette a hivatásos katasztrófavédelmi szervek esetében az e-közigazgatás kiépítési folyamatát. Az RZS NEO rendszer felépítését tekintve könyvtárszerűen került kialakításra; a főmenüben a főkönyvtáron belül egyes alkönyvtárak szerepelnek, mint például az *Iratrögzítés* vagy az *Ügykarbantartás*. Az ügyfeldolgozás alatt lehetőség van nyomon követni a folyamatban lévő ügyeket, így a hivatalból indult eljárás esetében az első eljárási cselekmény megindítását, illetve az új ideiglenes ügy létrehozását is ezen a felületen belül lehet végrehajtani. A meglévő főszámmal rendelkező iratokhoz új alszámok hozhatók létre. A hatósági munka során az *Ügyintézői műveletek* könyvtár is használatra kerül, amely tartalmazza a hatósági ügyek ügytípusonként történő iktatását, illetve az egyes főszámok mellett az ügyben keletkezett bejövő és kimenő valamennyi irat alszámát is. A felületen keresztül a munkapéldányként feltöltött iratok kezelése során a lehetőség adott arra, hogy azok vezetői jóváhagyás és kiadmányozás érdekében megküldésre kerüljenek. A hatósági munkatársak és az ügykezelés számára, valamint a pontos adatszolgáltatás érdekében rendkívül fontos, hogy az ügytípusok kiválaszthatók, valamint az azokhoz tartozó jogszabályban meghatározottak szerinti eljárási határidők nyomon követhetők és betarthatók legyenek. Az RZS NEO felületen belül az *Iktatói keresések*, a *Statisztikák* és a *Listák* elnevezésű könyvtárak is kiemelt szerepet töltenek be a hatósági munkához kapcsolódó ügyviteli feladatok elvégzése során, hiszen azokban a statisztikai lekérdezésekhez, illetve az ügyek

vezetők általi figyelemmel kíséréséhez, vizsgálatához szükséges információt tartalmazzák. A HADAR és az RZS NEO rendszer az egymással történő kommunikációra, adatcserére automatikus módon nem képesek, az adatok ügyintéző által végrehajtható manuális rögzítésére van szükség. Ezt követően van lehetőség egymástól független, de a hatósági munkához elengedhetetlenül szükséges statisztikai kimutatások elkészítésére, melyek segítségével a vezetői döntések irányvonala meghatározásra kerülhet a megelőzés centrikusabb hatósági tevékenység kialakítása érdekében. Az RZS NEO rendszeren keresztül az *Ügyintézői műveletek* könyvtárban az *Iratrögzítés* alkönyvtáron belül lehetőség van arra, hogy az egyes iratok munkapéldányai esetében azok címzettjei, illetve magának a példánykezelésnek a módja is megadásra kerüljön, melyek így lehetnek állami szervek közötti NOVA SZEÜSZ, postai úton történő POSTA SZEÜSZ, illetve hivatali vagy egyéb gazdasági szereplők felé történő HIVATALI/CÉGKAPU, valamint elektronikus vagy személyes átvétel, illetve egyéb módzatok.

Szabályozott Elektronikus Ügyintézési Szolgáltatási Rendszerek

Jelen cikk szerzői által a korábbi kutatásaik során már vizsgálatra és bemutatásra kerültek az egyes Szabályozott Elektronikus Ügyintézési Szolgáltatási (SZEÜSZ) módzatok, melyek elengedhetetlenek az elektronikus közigazgatás megvalósításához. A NOVA SZEÜSZ a kormányzati szervek közötti közvetlen zárt levelezés, mely a közigazgatás egyes szereplői közötti kapcsolattartás egy bizonyos fajtáját jelenti, és ezen keresztül konténerezve (egyesítve) lehetőség van több irat, dokumentum küldésére is. A POSTA SZEÜSZ pedig a különböző küldési lehetőségek beállítása mellett, a központi postázás megteremtését követően a postahivatalok kézbesítői útján történő kézbesítés egyik módját biztosítják, mely elsősorban a magánszemélyekkel történő kapcsolattartásra szolgál abban az esetben, ha ügyfélkapuval nem rendelkeznek, ezáltal az e-papírt, mint elektronikus levelező szolgáltatást nem képesek használni. A Hivatali/Cégekpu szolgáltatás az ügyfélkapu portálhoz kapcsolódó küldési és kapcsolattartási mód, mely az egyes államigazgatási szervek, illetve a gazdálkodó tevékenységet folytató jogi személyeknek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteknek áll a rendelkezésére. A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet hatósági feladatokat ellátó szervei a fenti kapcsolattartási módokat használják az ügyintézéseik során.

Integrált Hatósági Rendszer

2022. január 1. napjával a meglévő rendszerek mellé megérkezett egy új rendszer, mely lehetővé tette, hogy a korábban már a hivatásos katasztrófavédelmi szervezeti

rendszer vízügyi, vízvédelmi hatósági és szakhatósági pillére mellett már valamennyi szakterület – iparbiztonság, polgári védelem, tűzvédelem – esetében is lehetőség legyen az eljárások elektronikus úton történő benyújtására és intézésére. Ezt rögzíti a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény 14/A. §-a is, miszerint „*a tűzvédelmi hatóság előtt elektronikusan kezdeményezett, valamint a tűzvédelmi hatóság által hivatalból indított hatósági eljárásokban és hatósági ellenőrzések során – a honvédelemért felelős miniszter feladat- és hatáskörébe tartozó tűzvédelmi hatósági eljárások kivételével – a tűzvédelmi hatóság a katasztrófavédelemről szóló törvény szerint Integrált Hatósági Rendszeren keresztül elektronikusan tartja a kapcsolatot.*” A VIZEK, azaz a Mezőgazdasági Vízhatal Információs és Ellenőrzési Keretrendszer kialakítás elnevezésű projekt keretében egy nagyszabású informatikai fejlesztés valósult meg, melynek köszönhetően az elektronikus ügyintézés mint lehetőség valamennyi ügyfél részére biztosított, de a természetes személyek részére a korábbi papíralapú kapcsolattartási mód megmaradt mint alternatíva. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv hatósági feladatait ellátó szervek munkája során az ügyfelek kérelmei esetében 2022. év első napjától kezdve indult hatósági eljárások esetében ezt a rendszert használni szükséges. Az ügyfelek azonosítására szolgál a Hivatali/Ügyfélkapus azonosítási lehetőség, amely biztosítja az adatvédelmi kritériumok és a rendszerbiztonság teljesülését az Integrált Hatósági Rendszeren (IHR) belül. Az ügyfelek számára az elektronikus azonosításukat követően magába az IHR-be töltik fel a kérelmeiket, a bejelentésüket, az ügyben szükséges hiánypótlásukat és az egyéb, számunkra kiemelten fontos iparbiztonsági és tűzvédelmi hatósági eljárásokhoz kapcsolódó űrlapokat, valamint további, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv eljárásaihoz szükséges dokumentumokat. Az IHR-t működtető rendszer üzemeltetőjének a feladata, hogy a kérelmezett hatósági eljáráshoz szükséges információk hatékony és gyors beszerzése érdekében az egyéb szervek felé oda-vissza irányú információcserét biztosítson. A cél, hogy az ügyfelek érdekeit minél rövidebb határidővel és kevésbé bürokratikus úton tudja a hatóság teljesíteni. A SZEÜSZ módoszatok között az EFER mint elektronikus fizetési és elszámolási rendszer szolgál arra, hogy az esetleges hatósági díjak, felmerülő befizetések a rendszeren könnyen és átlátható módon teljesíthetővé váljanak az eljárásban részt vevők számára. A rendszerek kölcsönös kommunikációja és összekapcsolása által a hatósági eljárás résztvevői között az elektronikus kapcsolattartás biztosítható. Az IHR-nek mint szakrendszernek az ügymenetek során történő alkalmazására és a program használatára vonatkozóan az egyes hivatásos katasztrófavédelmi szervezetet érintő eljárási szabályokat tartalmazó jogszabályok szintén 2022. év első napjával léptek hatályba, és azokban az elektronikus ügyintézés ezen formáját rögzítették.

A hivatásos katasztrófavédelem szervezeteinek hatósági tevékenysége során kiemelt jelentősége van az IHR-nek, mivel alkalmazásával megvalósulhat az egylépcsős ügyintézés, csökken az ügyfelekre háruló többlépcsős adminisztrációs terhek száma, és általa a hatósági ügyintézés eredményesebbé, hatékonyabbá és gyorsabbá válhat. Az alkalmazott rendszer kiemelt figyelmet fordít az adatvédelemre, ennek megfelelően külön eljárás került kidolgozásra, arra az esetre, ha a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény hatálya alá tartozó adat kerülne az ügyfelek által megküldésre a rendszerbe. Ezek és az abban foglalt adatok védelme kiemelt prioritást élvez, ezért a feltöltendő dokumentum helyett kizárólag egy jegyzőkönyv kerül rögzítésre, amely tartalmazni fogja a fájl nevét, a kiadmányozó nevét, kiadmányozásának időpontját, a minősítő nevét és beosztását, a minősítési szintet, valamint az érvényességi időt.

Ezen elektronikus szakrendszer elérhetősége a BM OKF által üzemeltetett ügyfélportálon keresztül érhető el a központi, valamint valamennyi területi szerv honlapján a kezdőoldal jobb oldalán lent. A honlapokon megtalálható továbbá az IHR felhasználói kézikönyv is, mely a kezelőfelület alkalmazásán kívül a hatósági ügyintézással kapcsolatos alapvető teendőket is tartalmazza. A segítségével az ügyfelek számára a mindennapokban a rendszer hatékonyan alkalmazható.

A fent bemutatásra kerülő szakrendszerek által, kiemelten az IHR segítségével megvalósulhat a papíralapú és e-papír ügyintézés felváltó valamennyi vízügyi, vízvédelmi, tűzvédelmi, piacfelügyeleti, veszélyes üzemi, veszélyes áruszállítási, kritikus infrastruktúra védelmi, nukleárisbaleset-elhárítási, polgári védelmi szakterületet érintő engedélyezési és hatósági ellenőrzési feladatok elektronikus munkafolyamatok általi biztosítottasága, így biztosítva az ügyfelek számára egy országosan egységes, kiszámítható és szabványos eljárásrendet. Az IHR használatához szükség van arra, hogy az ügyfelek regisztrációja megtörténjen a KAÜ, azaz a Központi Azonosítási Ügynökön keresztül, amely – mint már említésre került – az adatvédelmi nyilatkozat elfogadása után a meglévő ügyfélkapus azonosítással történik meg. Az ügyfelek gyors regisztrációját követően az ügyfélportálon a profil elérhetővé válik, a látható felületen keresztül pedig lehetőség van a továbbiakban arra, hogy a szakrendszer használatához szükséges adatokat megadja az eljárásban részt vevő.

Hatósági Munkafolyamat szervezési és Adatszolgáltatási Rendszer

Az IHR mint a legtöbb kettős irányú kommunikációra képes szakrendszer (ügyfelek-hatóságok, hatóságok-ügyfelek) két felülettel rendelkezik, egyik az ügyfélportál, másik pedig jelen esetben a hivatásos katasztrófavédelmi szerv hatósági feladatait ellátók által használt Hatósági Munkafolyamat szervezési és

Adatszolgáltatási Rendszer (HAMAR). A hatósági rendszeren belül többfajta szerepkör található, van olyan, amely szakterület-független, de van olyan, ami ügyintézői, vezetői szerepkör, illetve az adott szakterülethez kapcsolódó, mint például a vízügy, a tűzvédelem, az iparbiztonság, a polgári védelem. A HAMAR felépítését tekintve áttekinthető főmenükre osztott. A főmenüben található az ügyekkel, a tervezéssel, a nyilvántartással és a pénzügyekkel kapcsolatos almenük lenyíló listája. A hatósági oldalt tekintve kettős azonosításra van szükség, mivel a HAMAR az RZS NEO rendszerrel képes az adatok cseréjére, illetve egymás rendszerében történő adatok rögzítésére, továbbítására és feldolgozásra. A kezdőképernyőn folyamatos információk található értesítések formájában az új elintézendő ügyekről, az ügyek főmenüben pedig az ügyek almenüjében van lehetőség arra, hogy a folyamatban lévő ügyek kezelése, valamint a korábban lezárt ügyekkel kapcsolatos adatok áttekintése megtörténjen. A hatósági ügyek esetében látható azok iktatószáma, ügytípusa, tárgya, elsődleges ügyfele, az eljárás kezdete és az ügytípushoz kapcsolódó ügyintézési határidő is, továbbá a szükséges műveletek. A közigazgatásban és azon belül is a rendvédelmi szervek, így a hivatásos katasztrófavédelmi szervek hatósági munkája során is rendkívül fontos a tervezés és azoknak a folyamatos és szisztematikus végrehajtása. A HAMAR tervezés főmenüjében lehetőség van arra, hogy ellenőrzési és gyakorlati terveket, ütemterveket készítsen a hatóság. A céljuk az, hogy a meghatározott veszélyeztetettséggel rendelkező létesítmények esetében a biztonságos működés feltételeinek az üzemeltető által történő érvényesítése rendszeresen, a jogszabályokban előírt időközönként ellenőrzésre kerüljön. A tervezés érdekében a nyilvántartások főmenüben belül például a tűzmegeelőzés és a piacfelügyelet almenüben található létesítmény nyilvántartás segítségével lehetőség nyílik arra, hogy a hatóság a 2022. július 1. napjával alkalmazandó, a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szervei hatósági és szakhatósági tevékenységének rendjéről szóló 20/2022. számú BM OKF főigazgatói intézkedésben foglalt nyilvántartási szempontokat érvényesíteni tudja. A HAMAR-ban a pénzügyek főmenüben biztosított, hogy az eljárások során felmerülő igazgatási szolgáltatási díjak, bírságok között keresni és nyilvántartani lehessen azokat, melyek az IHR ügyfélportáján keresztül rendezésre kerültek a folyamatban lévő eljárás során. Az IHR részeként a HAMAR felépítése a meglévő HADAR-ban foglaltakhoz hasonló, de fejlettségét és a szakrendszerek közötti kommunikációs képességét tekintve előre mutatóbb.

Egyéb kiemelt jelentőségű hatósági szakrendszerek

A hatósági munka során az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényben foglaltak szerint az eljárások során a feltárt hiányosságok

kijavítása érdekében, valamint a felmerülő költségek, díjak, bírságok nem teljesítése során is az állami adóhatóságnak van jogköre arra, hogy azokat a végrehajtási eljárásai során foganatosítsa. A végrehajtási eljárás kezdeményezésére az alapeljárás során eljáró hatóság jogosult és kötelezett is egyben, hiszen nem teljesítés esetében az utóellenőrzést követően a döntés végrehajthatóságától számított öt napon belül el kell rendelnie azt. A jogszabályok alapján az állami adóhatóságként működő Nemzeti Adó- és Vámhivatal került a végrehajtást foganatosító szervként kijelölésre. Az eljárások során a katasztrófavédelemnek is, mint végrehajtást kezdeményező szervek számára az általános nyomtatványkitöltő programon, röviden az ÁNYK-n keresztül volt lehetősége a végrehajtás foganatosításának kezdeményezésére. Az ÁNYK rendszer használata a szervezet részéről igényel megfelelő meghatalmazást, ennek hiányában a benyújtott nyomtatvány a jogosultság igazolása hiányában visszautasításra kerül. A meghatalmazást követően az ügyintéző számára ügyfélkapus vagy hivatali kapus hozzáférést kell adni, ezen keresztül kommunikál a két közigazgatási szereplő. A végrehajtások során 2020. év elejétől kezdve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal kidolgozta a saját informatikai rendszerét, mely a behajtási megkeresések kezelésére szolgál. Ez a rendszer a SZEÜSZ módzatokhoz szintén szorosan kapcsolódó VKAPU.² Az ÁNYK így háttérbe szorult, helyette a VKAPU-t szükséges alkalmazni a végrehajtások során.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek által végzett tűzvédelmi hatósági tevékenységek során, mikor nem engedélyező hatóságként, hanem szakhatóságként járnak el az építési, használatbavételi ügyek esetén, akkor az Építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokat Támogató elektronikus Dokumentációs Rendszer, röviden az ÉTDR használatára kerül sor (Érces & Ambrusz, 2019). Az ÉTDR az elektronikus közigazgatás azon szolgáltatása, mely lehetővé teszi az online felületen keresztül történő kérelem- és tervbeadást, valamint az elektronikus ügykezelést az említett hatósági engedélyezési eljárásokban. Az ÉTDR-en, valamint a Hivatali Kapu rendszeren keresztül érkezett elektronikus állományokat a beérkezést követően ügyviteli szempontból a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján kezeli a katasztrófavédelem központi szerve.

Az eddig említett szakrendszerek azok, melyek szorosan kapcsolódnak a hatósági munkafolyamatokhoz, és használatuk kiemelt fontossággal bír az egyes eljárások során. Emellett meg kell említeni a TakarNet Földhivatali Információs Rendszert, amely a kormányhivatal földhivatali ügyekért felelős szervezeti

2 Végrehajtás KAPU, melyen keresztül a végrehajtásra beküldött megkeresések érkeznek. VKAPU egy böngészőből elérhető webes alkalmazás.

egysége által üzemeltetett rendszer. Feladatát tekintve a közhitelesnek minősülő rendszerből van lehetőség ingatlanokkal kapcsolatos adatok igénylésére. Az adatokat az ingatlan alapadatainak a megadásával tudja a hatóság lekérdezni, így a helységnevé, utca, házszám, illetve helyrajzi szám alapján is van lehetőség a keresésre a lekérdezés okának megadása mellett. Az eljárások során a lekérdezésre akkor van szükség, ha a hatóság az ügyfél személyét vizsgálja, illetve az érintett ingatlan tulajdonosát, használóját, valamint a bejegyzett tulajdonosi joggyakorlást korlátozó terheket ellenőrzi.

A KSZNY (Közigazgatási Szankciók Nyilvántartása) rendszer pedig azt a célt szolgálja, hogy többek között a közigazgatási szerveken belül, a katasztrófavédelmi hatóság által kiszabott szankciók nyilvántartásra kerüljenek. Ilyen szankció lehet például egy-egy figyelmeztetés, bírság kiszabása, tevékenység megtiltása. Ezek rögzítése fontos, mivel az eljárások során mind enyhítő, mind súlyosbító körülményként figyelembe vehető a rendszerbe felvitt és később lekérdezett adat. A rendszer által összekötésre került az ország valamennyi közigazgatási szankcionálási jogkörrel felruházott hatósága.

A katasztrófavédelmi hatósági munkát támogató szakrendszerek az évek során folyamatos fejlesztéseken mentek keresztül az e-közigazgatás megjelenésének és a modernizáció elvárásainak megfelelően, hiszen a felgyorsult világ megköveteli azt, hogy az ügyek intézése minél hatékonyabban és ügyfélbarát módon valósuljon meg. Ezek a rendszerek mindegyike rendelkezik fejlesztésre váró algoritmussal annak érdekében, hogy még hatékonyabbakká tudjanak válni.

Az 1. számú táblázatban szemléltetésre került, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, az általuk végzett hatósági tevékenység során milyen szakrendszereket használnak, valamint a hatósági munkát támogató, ügyintézésre szolgáló vagy az ügyfelekkel történő kapcsolattartásra is igénybe vehető rendszerekként működnek.

1. számú táblázat: A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek hatósági tevékenysége során használt rendszerek összehasonlító táblázata

Rendszerek	A hatósági ügymenetet támogató rendszer	A hatósági ügyintézésre szolgáló rendszer	Az állampolgári kapcsolattartásra, ügyintézésre szolgáló rendszer
Online KAP rendszer részét képező Hatósági Adatszolgáltatási Rendszer, azaz a HADAR	X	X	-
Robotсарu NEO – integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó elektronikus iratkezelő rendszer	X	X	X
ÉTDR – Építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokat Támogató elektronikus Dokumentációs Rendszer	-	X	X
Hivatali Kapu rendszer (VKAPU)	-	X	X
HAMAR – Hatósági Munkafolyamat szervezési és Adatszolgáltatási Rendszer	X	X	-
IHR (Integrált Hatósági Rendszer) Hatósági Ügyfélportál	-	-	X
TakarNet – Földhivatali Információs Rendszer	X	-	X
KSZNY – Közigazgatási Szankciók Nyilvántartása	X	-	-
e-Papír szolgáltatás az ügyfélkapu rendszeren keresztül	-	-	X
ÁNYK – mint általános nyomtatványkitöltő program	-	-	X

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Az 1. számú táblázat összehasonlításából kiderül, hogy több rendszer is alkalmas lehet azokban az esetekben, melyeknél a megfelelő jogosultsággal rendelkező személy és közigazgatási szereplő használja azokat. Az adatvédelem és a tiltott adathalászat elkerülése érdekében napjainkban az adatok sérülésének az elkerülése kiemelt feladat a rendszerek üzemeltetői és használói részéről.

Az elkövetkező időszakban várható, hogy az IHR részeként a Hatósági Ügyfélportál mellett a HAMAR a hatóság és ügyfél közötti kapcsolattartásra is alkalmassá fog válni, ezzel teljes mértékben az elsődleges szakrendszerré válhat a hivatásos katasztrófavédelmi szervek munkája során.

Az alkalmazott szakrendszerek fejlesztése

Az előző fejezetben bemutatásra kerültek a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek hatósági tevékenységét végzők ügyintézés során alkalmazott szakrendszerei.

Az elektronikus közigazgatás maradéktalan megvalósulásához viszont egy lépés még hátra van a komplex elektronikus ügymenet elérésében, ez pedig maga a papíralapú ügyintézés teljes formában történő felváltása a digitális ügymenettel. A hatékonyság növelése érhető el a gazdaságosabb és rövidebb ügymenetek alkalmazása által (Park et al., 2018). A helyszínen végzett ellenőrzési és egyéb eljárási cselekményekről jegyzőkönyv készül, melyek kézzel, egyéb esetben számítógéppel vagy laptoppal kerülnek rögzítésre, majd a fent ismertetettek szerint aláírást követően azok digitalizációjára kerül sor. A digitalizált jegyzőkönyv ezt követően a rendszer részét fogja képezni, viszont addig jelentős idővesztést szenved a meglévő humán erőforrás-menedzsment. A felhasználható idő az adminisztratív feladatok elvégzésére és nem pedig az esetlegesen elvégezhető magasabb számú ellenőrzésre, új létesítmények felkutatására kerül felhasználásra. A korábbi kutatások során bemutatásra került egy olyan új integrált rendszer, amely képes a meglévő rendszerekkel történő automatikus kommunikációra és adatcserére, valamint az adminisztrációs terheket a minimálisra csökkenteni.

A rendszer lényege, hogy az alkalmazás egy, a hatósági szakemberek számára szolgáló hatósági táblagépre, tabletre kerülne feltelepítésre. Az alkalmazás célja, hogy az érintőképernyős felület segítségével néhány lépés alatt hiteles, digitalizált, bizonyítékok pontos rögzítésével rendelkező, a hatósági eljárások során felhasználható, utólag könnyen kereshető jegyzőkönyvet állítson elő. Az alkalmazás legfőbb tulajdonsága, hogy az egyes rendszerekben külön-külön elvégzett adminisztrációs feladatokat már nem az ügyintézőnek vagy az ügykezelőnek kell elvégezni, hanem a rendszer ezeket automatikusan elvégzi az algoritmus által. A jegyzőkönyv felvételét követően a másolat megküldése sem generál plusz eljárási cselekményt az ügyintézők számára, hanem azt a rendszer az ügyfél aláírását és a közvetlen vezető jóváhagyását követően automatikusan megteszi.

Jelen alkalmazás esetében is, mint minden egyes közigazgatásban használt szakrendszernek a következő tulajdonságokkal kell rendelkeznie: egyszerűség, gyorsaság, hatékonyság, pontosság, naprakészség és átláthatóság. Az elmúlt időszakban globális szinten lejátszódó folyamatok következtében a meglévő hat kiemelten fontos tulajdonságot egy hetedikkel szükséges kiegészíteni, ez pedig a gazdaságosság. A gazdaságosság pedig nem jelent mást, mint legyen az alkalmazott szakrendszer költséghatékonyan fenntartható, az üzemeltetése biztonságos, és minimális energiaszükséglettel rendelkezzen. Az energiaváltságot korábban kiemelt szerephez jut a hatósági tevékenység során alkalmazott rendszerek és eszközök energiabesorolása. A közigazgatás ökológiai lábnyomának vizsgálata során elengedhetetlen meghatározni az alkalmazott rendszerek

környezeti mutatóját mint az ügyintézés energiaköltség-hányadát. Ez azt jelenti, hogy figyelembe kell venni a közigazgatási szerv munkája során alkalmazott számítástechnikai eszközök számítógépek, laptopok, tabletek, mobiltelefonok, fényképezőgépek energiaigényét is. Az egyes ügyintézési folyamatok vizsgálhatók abból a szempontból is, hogy alkalmazásuk során mennyi energiát használnak fel az adott ügy végrehajtásához szükséges munkaórával felszorozva. A végeredmény alapján látható, hogy mely eszközök és rendszerek tekinthetők elavultnak, illetve mely esetében szükséges további fejlesztés megvalósítása. A cél, hogy minél gazdaságosabb rendszerek kerüljenek alkalmazásra és ezek segítségével az ügyintézési határidők mellett az egy ügyre fordítandó erőforrások energiafelhasználása is csökkenhetővé váljon, ez a közigazgatás klíma-érzékenyítési folyamata.

Összegés, következtetések, eredmények

Összegésképpen megállapítható, hogy a katasztrófavédelem által használt meglévő szakrendszerek egyre hatékonyabbak a katasztrófavédelmi hatósági ügyintézés során, de a teljesen elektronikus úton végbemenő közigazgatás megteremtéséhez még elengedhetetlen a bemutatott rendszerek rendszerszintű hardveres és szoftveres fejlesztésének a megvalósítása. Az említett szakrendszerek megfelelő algoritmusa által a rendelkezésre álló humán erőforrás alkalmazásával a közigazgatási ügytípusokban kialakult ügyintézési határidők, végrehajtandó adminisztratív folyamatok jelentős lerövidülése idő- és energia-tartalékot képes generálni. Az 1. számú táblázatban foglalt rendszerek vizsgálatából látható, hogy a fejlesztések irányának a hatósági területen a HADAR-nak a HAMAR által történő teljes helyettesítése a cél. A bemutatott rendszerek közül minél szélesebb körben kell megvalósítani azt, hogy azok a hatósági ügymenetet támogató (adminisztratív), a hatósági ügyintézésre szolgáló és egyben az állampolgári kapcsolattartást, ügyintézés is biztosító rendszerek legyenek. A szerzők a következő cikkükben a kutatásuk során vizsgálat alá vont elektronikus adattárolás, irattározás és a papíralapú iratok tárolásával járó ügyintézési energiaköltség-hányad meghatározási eredményeiket mutatják majd be.

Felhasznált irodalom

Árva Zs., Balázs I., Barta A., Pribula L. & Veszprémi B. (2017). *Közigazgatási Eljárások*. Debreceni Egyetemi Kiadó.

- Budai B. (2014). *Az e-közigazgatás elmélete*. Akadémiai Kiadó.
- Érces G. & Ambrusz J. (2019). A katasztrófák építésügyi vonatkozásai Magyarországon. *Védelem Tudomány*, 4(2), 45–83.
- Érces G. & Vass Gy. (2022). Okos épületek, okos városok tűzvédelmének alapjai: III. rész. *Védelem Tudomány*, 7(3), 29–46.
- Hábermayer T. (2020). Az ár- és belvíz elleni katasztrófavédelmi feladatok korszerű megoldásának lehetőségei. In Szabó Cs. & Molnár D. (Szerk.), *Studia Doctorandorum Alumnae 2022. I. kötet*. (pp. 157–356). Doktoranduszok Országos Szövetsége.
- Kátai-Urbán, L. (2014). Establishment and Operation of the System for Industrial Safety within the Hungarian Disaster Management. *Ecoterra*, 11(2), 27–45.
- Kátai-Urbán L. (2015). *Veszélyes üzemekkel kapcsolatos iparbiztonsági jogintézmény és eszközrendszer fejlesztése Magyarországon*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- Lakatos, B. (2021). Investigation of Smart Tools in Order to Improve the Effectiveness of the Administration of Disaster Management I. *Belügyi Szemle*, 69(SI1), 142–157. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.1.8>
- Lakatos B. & Teknős L. (2019). Az „új” eljárási törvény eddigi, valamint a jövőben hatályosuló szankció törvény várható hatása a hivatásos katasztrófavédelmi szervek hatósági tevékenységére. *Védelem Tudomány*, 4(4), 167–180.
- Mógor J., Mészáros K. É. & Angyal I. (2014). Új elemek a katasztrófavédelmi hatósági tevékenységben. *Védelem Katasztrófavédelmi Szemle*, 21(3), 5–9.
- Nemeslaki A. (2018). A magyar közigazgatás digitális transzformációjának jelentősége a vezetőstudományban: beköszöntő a tematikus számhoz. *Vezetéstudomány*, 49(7-8), 2–5. <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2018.07-08.01>
- Park, S., Park, S. H., Park, L.W., Park, S., Lee, S., Lee, T., Lee, S. H., Jang, H., Kim, S. M., Chang, H. & Park, S. (2018). Design and Implementation of a Smart IoT Based Building and Town Disaster Management System in Smart City Infrastructure. *Applied Sciences*, 8(11), 22–39. <https://doi.org/10.3390/app8112239>
- Sütő Á. (2016). Robotzsaru (NEO) Integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó rendszer információvédelmi lehetőségei. *Hadtudományi Szemle*, 9(2), 353–366.
- Teknős L. (2020). *Az éghajlatváltozás és a rendkívüli időjárás hatásaiból adódó katasztrófavédelmi feladatok kockázatalapú megközelítése*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet.
- Vass, Gy. (2017). Industrial Safety Training in Disaster Management Higher Education In Hungary. *Pozhary i Chrezvychnyje Situacii: Predotvrashenie Likvidacia*, 8(2), 80–84. <https://doi.org/10.25257/FE.2017.2.80-84>

Alkalmazott jogszabályok

1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról

2009. évi CLV. törvény a minősített adat védelméről
2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól
2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
- 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról
- 35/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről
- 6/2018. számú BM OKF főigazgatói intézkedés a hivatásos katasztrófavédelmi szervek másolatkészítési szabályzatáról
- 20/2022. számú BM OKF főigazgatói intézkedés a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szervei hatósági és szakhatósági tevékenységének rendjéről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Lakatos B., Vass Gy. & Teknős L. (2023). A katasztrófavédelmi hatósági feladatokat támogató rendszerek alkalmazási lehetőségei. *Belügyi Szemle*, 71(4), 669–690. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.4.7>